

*Regjistri letrar i shkollës
“Mileniumi i Tretë”*

Qershor 2024

Regjistri letrar i shkollës

"Mileniumi i Tretë"

Regjistri letrar i shkollës
"Mileniumi i Tretë"

Qershor 2024

“Mileniumi i Tretë”

Regjistër letrar, 2024, nr. 1

Kryeredaktore: Leonora Hajra

Redaktorë: Rea Sejdiu

Lira Loxha

Erjon Lajçi

Lektore: Rina Kryeziu

Përmbajtja

Fjala e redaksisë.....	6
Rruga e ëndërrimtarëve.....	7
“Çdo dështim është një mësim dhe një hap drejt suksesit”	8
Dritarja iluministe e librit.....	15
Lira Loxha: Tematika dhe personazhi në romanin “Zazen”	16
Liza Hoxha: Pasthirrma e fuqishme e femrës shqiptare në romanin e Haki Stërmillit.....	18
Rea Sejdiu: “Dashuria e parë”, një portret psikologjik i novelës ruse.....	21
Lurni Ejupi: Mbi të huajin.....	25
Magjia e fjalës.....	28
Art Gashi: Mësues apo nxënës?.....	29
Dora Sylejmani: Kosova në sytë e mi.....	30
Erjon Lajçi: Ndjekja e fluturave: Një perspektivë adoleshente mbi Lumturinë.....	31
Eva Ibrahimaj: Atë natë binte shi.....	33
Hessa Safqi: Atje ku loti gurin e shpon.....	34
Lina Shabani: Dua bekimin tënd.....	35
Tiara Mustafa: Ata dy sy të helmuar.....	36
Vesa Halimi: Kosova në sytë e mi.....	37
Rrëfimtarët e vegjël.....	39
Vera Xhyliqi: Erisa.....	40

Onida Gashi: Anë fytyrëshëna.....	40
Tingëllimë.....	41
Ada: Valsi i shkretëtirës.....	42
Diell Vokrri: Marsi im.....	44
Hana Pacolli, Stina Zagragja: Lëndët mësimore.....	45
Heron Mahmutaj: Libri.....	46
Nina Agani: Pranvera.....	47
Riga Mehmeti: Është mars.....	48
Rita Komoni: Ndriçime përrallore.....	49
Roi Lekaj: Vallja e jetës.....	50

Regjistri letrar i shkollës

Shkrimi është forma kryesore e të shprehurit që ndër shekuj i ka rezistuar çdo progresi, duke mbetur i patejkalueshëm, esencial për shkollën dhe më gjerë. Letërsia është art i shkrimit që zbulon brendësinë e njeriut, andaj nxënësit e shohin si model jete, fushë në të cilën ata gjejnë veten e fascinohen me idenë se mund të jenë pjesë e saj përmes shkrimit të poezive, eseve apo tregimeve.

Ne mendojmë se nxënësit qëndrojnë të motivuar atëherë kur në shkollë iu krijohen kushte për të besuar se ëndrrat bëhen realitet, andaj edhe ky botim i vogël ka qëllim që ta përmbledhë penën e nxënësit të shkollës sonë, ndjeshmërinë e tij në të shprehur mendimet, botën emocionale dhe talentin në artin e shkrimit, për ta drejtuar atë në sfera të larta të krijimit.

Botimi i parë është gjithmonë entuziast, i dashur dhe një nostalgji që mbetet gjithmonë në kujtesën e fëmijës. Secili nxënës i revistës sonë ka treguar vullnetin për të marrë pjesë, dhe e ka parë si inkurajim për rrugën e tij të suksesshme të së ardhmes. Nga thellësia e zemrës, urojmë që lexuesit modestë të këtyre shkrimeve të bukura e plot pasion, midis rreshtave ta gjejnë veten, njeriun e gjithëkohshëm nga bota e nxënësit meditativ.

Me respekt,

redaksia e revistës!

*Rruga e
ëndërrimtarëve*

“Çdo dëshitim është një mësim dhe një hap drejt suksesit”

Vesa Halimi: Jeni kaq e re dhe keni arritur kaq shumë, a mund të na tregoni për ëndrrën e madhe të një vajze të vogël?

Zana Buçinca: Që nga kujtimet e hershme, edhe si fëmijë në Kosovë, Harvardi përfaqësonte kulmin e aspiratave të mia arsimore. Këtë ëndërr timen, për të cilën nuk kishte trajektore në

atë kohë, e dinin të gjithë shokët e mësimdhënësit në Milenium. Prandaj, pranimi nuk ishte thjesht hyrje në një institucion; ishte një mirënjohje e përkushtimit dhe punës sime me dekada dhe një portë për mundësi të ardhshme. Dhe me të vërtetë, Harvardi ka përmbushur premtimin e tij, duke më ofruar qasje të paparë në mendje brilante dhe kërkime shkencore inovative, duke ndihmuar jo vetëm në zhvillimin tim profesional, por edhe në atë personal. Më shumë se një triumf personal, këtë arritje e shikoj si suksesin e të gjithë rrethit — familjes, mësimdhënësve, dhe shoqërisë që më besuan dhe më mbështetën nëpër sfida. Po ashtu e shoh si një demonstrim dhe shpresë për të gjithë ata që synojnë lart.

Vesa Halimi: Si lindi pasioni për teknologjinë dhe a mund të na flisni për sfidat në rrugën që i vizatuat vetes?

Zana Buçinca: Farat e së ardhmes sime në fushën e teknologjisë, sidomos në inteligjencë artificiale, u vendosën herët përmes pasionit tim ndaj matematikës dhe zgjidhjes së problemeve. Megjithëse një kuptim i thellë i matematikës nuk është një kusht paraprak për të gjitha degët e shkencës kompjuterike, ai është thelbësor për punë të rëndësishme në AI.

Në shkollën e mesme, hapi i parë në botën e shkencës kompjuterike ishte thujtse i rastësishëm —u regjistрова në një kurs të CISCO-s për rrjete kompjuterike, duke ndjekur këshillën e nënës sime që më sugjeroi “të ndjek një kurs për kompjuterat, pasi është e padrejtë që nuk ka vajza në këtë fushë”. Ky kurs nuk ishte pjesë e programit mësimor të shkollës, por një aktivitet jashtëmësimor që shpejt u shndërrua në një pasion të vërtetë. Ishte eksperiencia ime e parë serioze me programimin dhe implementimin e koncepteve matematikore në praktikë, dhe për mua ishte jashtëzakonisht tërheqëse.

Gjatë studimeve universitare, rruga ime u specializua edhe më shumë. Nëpërmjet kurseve dhe një internshipi në kërkime për ‘human-robot interaction’ (ndërveprimin njeri-robot), zbulova një interes të thellë në inteligjencë artificiale. U magjepsa nga koncepti i makinave që mësojnë nga të dhënat. Në të njëjtën kohë, më tërhoqën elementet ndërdisiplinore të fushës ‘human-computer interaction’, që përfshijnë psikologjinë, dizajnin, shkencën kompjuterike, e të tjera fusha, për të përmirësuar mënyrën se si njerëzit përdorin teknologjinë. Këto përvoja e vulosën vendimin tim për të thelluar njohuritë në këtë fushë, duke më drejtuar kah karriera akademike dhe kërkimore në të cilën jam e angazhuar sot.

Vesa Halimi: Na tregoni pak për përvojën tuaj si nxënëse në gjimnaz, për kulturën e studimit, dhe se sa ka ndikuar në formimin tënd të mëvonshëm si studente.

Zana Buçinca: Ne retrospektivë, nuk mendoj se kam studiuar mjaftueshëm në gjimnaz. Për të gjithë ata nxënës që mund ta lexojnë këtë dhe të ‘inspirohen’ për të mos mësuar – kam studiuar shumë për standardet e Kosovës, por jo mjaftueshëm për standardet internacionale.

Në Harvard kam aplikuar edhe për studime të баçелorit dhe jam refuzuar. Ballafaqimi me refuzimin nga Harvardi ishte sfida që formoi ndjeshëm identitetin tim profesional dhe më ndihmoi të zhvilloja një mentalitet të rritjes (‘growth mindset’). Duke ardhur nga Kosova si një vend me popullsi të vogël, kisha zhvilluar një nivel të besimit në aftësitë e mia akademike, shpesh duke dalë në pah me përpjekje minimale në një mjedis më pak konkurrues. Megjithatë, mohimi nga një institucion kaq prestigjioz zbehu atë që më vonë kuptova se ishte një vetëvlerësim i tepëruar. Ky moment refuzimi solli një ndjenjë përulësie dhe nxiti një vetëreflektim të thellë. Më detyroi të pranoj se ekziston një botë shumë më e madhe konkurrence përtej kufijve të vendit tim.

Studimet e mia të баçелorit në Turqi më formësuan tutje. U hodha në një mjedis ku konkurrenca ishte e ashpër dhe pritshmëritë ishin të larta — miliona garonin për vende në universitetet më të mira. Ky ishte një kontrast i theksuar me sferën akademike më të vogël dhe më të mbyllur me të cilën isha mësuar. Gjatë kësaj periudhe mora mësim të çmuara rreth këmbënguljes dhe qëndrueshmërisë, dhe më e rëndësishmja, rreth etikës së punës që kërkohet për të arritur në nivelet më të larta. Kjo periudhë rritjeje

më mësoi t'i shoh sfidat jo si dështime përfundimtare, por si mundësi për të mësuar dhe për t'u rritur.

Vesa Halimi: Çfarë vendi ka “Mileniumi i Tretë” në Zanën që është sot?

Zana Buçinca: Mileniumi ka një vend kritik në formimin tim personal dhe akademik. Dedikimi i mësimdhënësve në shkollën “Mileniumi i Tretë” ka qenë i jashtëzakonshëm, duke u shfaqur jo vetëm përmes pasionit të tyre për mësimdhënie, por edhe dashurisë dhe kujdesit ndaj nesh si individë dhe besimit të tyre të plotë në potencialin tonë. Përtej angazhimit të mësimdhënësve, puna me projekte dhe pjesëmarrja në aktivitete të ndryshme jashtëkurrikulare, të cilat janë pjesë integrale e filozofisë së Mileniumit, kanë luajtur një rol vendimtar në formimin e shumë shkathtësive që nuk maten lehtë me teste diturie, por janë kritike për sukses në çdo punë. Këto aktivitete kanë ndikuar pozitivisht në zhvillimin e shumë aftësive të mia, duke përfshirë konceptimin dhe planifikimin e projekteve, koordinimin e punës në grupe dhe aftësitë prezantuese. Më tej, liria dhe hapësira që m'u dhanë për të iniciuar dhe zhvilluar klube e projekte të ndryshme, siç është për shembull krijimi i revistës e letërs informative të shkollës apo projekte të ndërmarrësisë, kanë luajtur një rol të rëndësishëm në ndërtimin e karakterit dhe aftësive të mia si lidere.

Këto mundësi dhe inkurajime që m'u dhanë në Milenium kanë kontribuar në mënyrë të dukshme në zhvillimin e identitetit tim akademik dhe personal. Për shembull, Dina, shoqja ime më e mirë në Milenium, shpesh më inkurajonte në situata që kërkonin iniciativë dhe guxim. Kur përballeshim me sfida, ajo më shtynte përpara me fjalët: “Hajde Zanë, a kështu po mendon me shku në Harvard?”

Vesa Halimi: Si ndiheni që me suksesin tuaj si kandidate e doktoratës në Harvard, në një ndër Universitetet më prestigjioze të botës, nxisni të rinjtë të besojnë në ideale të larta?

Zana Buçinca: Është vërtet një ndjenjë frymëzuese dhe përlulëse të di që arritjet e mia nxisin të rinjtë të synojnë ideale të larta. Por, besoj se qëllimi ynë përfundimtar nuk duhet të përqendrohet në studimin në universitete prestigjioze; aspirata jonë duhet të jetë kontributi pozitiv në komunitetin ku jetojmë dhe më gjerësisht në botë. Studimi në një institucion me reputacion mund të shfrytëzohet si një mjet efektiv për të arritur këto ndryshime pozitive, duke ofruar qasje në burime të rëndësishme dhe në njohuri të çmuara. Megjithatë, pavarësisht vendndodhjes, mendoj se të gjithë kemi mundësinë të nisim ndryshime pozitive dhe të nxisim iniciativa, të mëdha apo të vogla, që do të kontribuojnë në përmirësimin e komuniteteve tona. Prandaj, mendoj se është thelbësore që idealet e larta të jenë të lidhura me përmirësimin e jetës së të tjerëve dhe jo vetëm me arritjen e titujve personalë.

Vesa Halimi: Në ditët e sotme, dihet se ndikimi i inteligjencës artificiale po rritet përherë e më tepër, andaj, sa ju entuziazmon njohja nga afër e kësaj platforme dhe e drejta e performimit të ideve tuaja të para mbi një audiencë të gjerë?

Zana Buçinca: Është jashtëzakonisht emocionuese dhe stimuluese të përballem me potencialin e gjerë të inteligjencës artificiale, veçanërisht kur kam rastin të eksploroj dhe të zbatoj idetë e mia në këtë fushë. Si teknologe, ndihem e përgjegjshme të zhvilloj inteligjencën artificiale në mënyrë etike, duke e bërë atë të dobishme për masat dhe jo një mjet për akumulimin e fuqisë nga kompanitë dhe institucionet që ofrojnë këto produkte. Për

shembull, inteligjenca artificiale po integrohet gjithnjë e më shumë në vendet tona të punës dhe në proceset vendimmarrëse, me premtimin se do të përmirësojë cilësinë dhe efikasitetin e vendimeve tona. Megjithatë, përtej cilësisë dhe efikasitetit të vendimeve, është thelbësore të kuptojmë si do të na ndikojë neve inteligjenca artificiale — aftësitë dhe rritjen tonë në punë, kënaqësinë që marrim nga detyrat tona, mënyrën se si bashkëpunojmë me të tjerët, dhe autonominë që ndiejmë në mjediset e punës. Në temën e doktoraturës, po punoj për të zhvilluar modele të inteligjencës artificiale që inkorporojnë vlerat njerëzore, si përmirësimin e aftësive në punë, dhe konstrukteve të tjera që përforcojnë integritetin dhe vlerën humane në mjediset profesionale. Prandaj, ndihem shumë me fat që punoj në këtë fushë dhe në të njëjtën kohë ndiej përgjegjësinë që me punën time të ndikoj pozitivisht në mënyrën se si e konceptojmë dhe dizajnojmë inteligjencën artificiale.

Vesa Halimi: Cilat janë përparësitë dhe mangësitë e IA-së dhe sa mendoni për përfshirjen e IA-së në mësimdhënie dhe mësimnxënie?

Zana Buçinca: Përgjigje të thella dhe të mbështetura në studime shkencore për këtë çështje mund të ofrohen nga dikush me ekspertizë të thellë në edukim dhe inteligjencë artificiale. Edhe pse unë kam njohuri të specializuara në inteligjencën artificiale, nuk kam ekspertizë të ngjashme në fushën e edukimit. Ndaj, mendimet e mia reflektojnë vetëm përvojat dhe perspektivat personale, e jo studime të gjera në këtë sektor.

Historikisht, teknologjia nuk ka qenë zgjidhja për problemet arsimore. Siç thekson Kentaro Toyama i cili ka përjetuar sfidat e përmirësimit të sistemit të edukimit me anë të teknologjise në Indi, “hedhja” e teknologjisë nuk zgjidh probleme strukturore. Shembull i kësaj janë qindra kompjuterë të dhuruar në

Indi nga organizata ndërkombëtare, të cilët mbeten të papërdorur jo për mungesë të nevojës, por për shkak të mungesës së infrastrukturës së duhur arsimore dhe trajnimit të mjaftueshëm të mësimeve dhe nxënësve për ta inkorporuar teknologjinë në kurrikulë.

Inteligjenca artificiale ka potencialin të personalizojë mësimin dhe të bëjë edukimin më të arritshëm. Sidoqoftë është thelbësore që përdorimi i saj të mos stagnojë zhvillimin e aftësive të nxënësve. Suksesi varet kryesisht nga cilësia e burimeve njerëzore në shkollë, nga kompilimi i detajave që inkurajojnë zhvillimin e aftësive, dhe nga motivacionet që i shtojnë nxënësit të mësojnë për kënaqësinë e të mësuarit, e jo thjesht për të fituar nota. Këta mendojnë se janë disa prej faktorëve të rëndësishëm për të maksimizuar vlerën e inteligjencës artificiale në fushën e edukimit.

Vesa Halimi: Për fund, cila është fjala jote për nxënësit e shkollës sonë, mësimeve dhe gjithë ata që vështrojnë me admirim suksesin tënd?

Zana Buçinca: I falënderoj nga zemra të gjithë mësimeve e stafin e shkollës për përkrahjen, inspirimin, dhe rolin e tyre në formimin tim. Çdo hap në rrugëtimin tim ka qenë i mundur falë mbështetjes së një komuniteti që më ka inkurajuar të ndjek ëndrrat e mia dhe të sfidoj kufijtë. Mësimeve u them të vazhdojnë punën e tyre të mrekullueshme e të jenë dritë udhërrëfyese për brezat që vijnë. Nxënësve u them të mos frikësohen të pyesin, të krijojnë, të ndryshojnë botën ku jetojnë, e të mos lejojnë që frika nga dështimi t'i pengojë; çdo dështim është një mësim dhe një hap drejt suksesit.

*Dritarja iluministe
e librit*

Lira Loxha

Tematika dhe personazhi në romanin “Zazen”

Romani “Zazen” trajton fatin dhe jetën e Zenit, një të riu kosovar, i cili pas diplomimit nga Fakulteti i Filozofisë kthehet në vendlindje. Temë kryesore është jeta e tij pas kryerjes së studimeve.

Zeni, si karakter kryesor i veprës, paraqitet si një djalë aventurier që e di se çfarë dëshiron në jetë dhe përpiqet ta arrijë atë, por gjithashtu ka shumë pyetje të papërgjigjura dhe në të njëjtën kohë ka kureshtje për jetën e tij në vazhdim.

Autori e përshkruan Zenin si një njeri i cili e respekton jetën e tij personale në të tashmen, por njëkohësisht kthehet në vendlindjen e tij. Mund të thuhet se ky kthim bëhet pak tragjik për të, pasi ai si shkolltar shpërfillet nga komuna, keqkuptohet nga katundi, dhe shpallet i çmendur nga familja, e cila nuk e kupton fare atë.

Gjatë ngjarjeve në vepër, krahas Zenit si personazh me dashuri të madhe për arsim por që ka edhe disa vese të këqija si marrëdhëniet me gratë e martuara, ne njoftohemi me shumë personazhe të tjera. Një ndër ta është Zamiri, cimeri i Zenit, i cili pas një nate duke pirë me të, zgjohet në shtrat me të e ata dy bëhen shumë konfuzë për çfarë ka ndodhur. Zamiri është i martuar me Zanën, por Zana e ka tradhtuar atë me Zenin, madje edhe ka ngelur shtatzënë. Pastaj kemi edhe personazhe të tjera: Kritoni, që është qeni i Zenit, Zeneli dhe Zenelica, prindërit, Zahiri, vëllai, dhe Zahirica, motra.

Që nga fillimi i romanit me marrëdhëniet e shumta të Zenit dhe kthimi i tij në katund, e deri në fund të dashuria me “Zenovicën” dhe vdekja

e tij tragjike, ndërlidhen llojllojshmëri temash: sociale, filozofike, politike, religjioze etj, të cilat e përbëjnë historinë e veprës.

“Zazeni ndahet në katër pjesë: Ari, Uji, Toka dhe Zjarri, të cilat e rrëfejnë detajisht jetën e Zenit, i cili ka shumë ide, pak kërkesa e aspak kohë e mundësi, që nga momenti kur kryen studimet, e deri te vdekja e tij e papritshme në katund, ku ai kishte dalë nga dritarja dhe trupi i tij i pajetë nuk u gjet deri pas shtatë ditësh, në humnerë.

Liza Hoxha

Pasthirrma e fuqishme e femrës shqiptare në romanin e Haki

Stërmillit

Librat që shkruhen nga autorët shqiptarë, shpeshherë në qendër vendosin guximin e mashkullit dhe bukurinë e femrës. Mirëpo libri “Sikur të isha djalë” është komplet e kundërta. Është një prej librave të parë shqiptarë që flet haptazi për vështirësitë e jetës së një femre e cila nuk ka mundësi të luftojë për të drejtat e saj, në një familje primitive. E me fjalë më të thjeshta, lufta e femrës kundër patriarkatit.

Dija, personazhi kryesor në libër si dhe narratorja, është një jetime që jeton me babin dhe njerken e saj. Përgjatë të gjithë fëmijërisë u ballafaqua me plot sfida, që një fëmijë sot as nuk mund t’i paramendojë. Vazhdimisht e përlur nga shoqëria e edhe vetë babai i saj, ajo jetonte një jetë të vështirë, që atëherë konsiderohej si normalja për një femër shqiptare. Të gjitha këto i shkruan në ditarin e saj.

“Jetët tona janë boshe, të pakuptimta, të mërzitshme dhe pa asnjë ngjyrë. Të jesh një femër shqiptare është më shumë e ngjashme me të qenit e vdekur sesa e gjallë...” Këto fjali janë mjaft për të kuptuar se çfarë lloj jete, dhe me sa nënvlerësim ballafaqoheshin gratë shqiptare çdo ditë të jetës. Çdo e drejtë e tyre u mohua e u bënë skallv i burrit e i familjes. Gjë shumë e pakuptimtë për mua, se si mund të jetë femra krijuese e kësaj bote, e siç thotë më lart, të ndihet sikur është e vdekur.

Dija përgjatë librit përballet me situata të ndryshme, jo aq të këndshme. E gjatë këtyre situatave shumë shpesh thekson se si do të ndryshonte shumë gjëra sikur të ishte djalë. Vazhdimisht ëndërron se si do t’i shpallte luftë

atyre që i përrulin femrat e që i shohin si rob shtëpie, e jo si ato që janë, vatër e njerëzimit. Me fjalët “Sikur të isha djalë” nuk kuptojmë vetëm dëshirën e saj për më shumë fuqi në shoqëri, po thjesht dëshirën e saj, që zëri i saj të dëgjohet e të mos anashkalohet. Një moment i cili me të vërtetë i qet në pah përpjekjet e shkeljes së të drejtave të femrës, është kur Dijes i ndalohet shkollimi, e detyrohet të hyjë në shami, gjë që e izolonte komplet nga zhvillimi i mëtutjeshëm. Këtu hasim hidhërimin dhe tërbimin që ndien Dija e cila kaloi nga një vajzë me shumë motivim për zhvillimin e saj, në një vajzë të cilës i cenohej cdo mënyrë e përparimit në shoqëri.

Përveç dëshirës së saj për lirin e femrës nga prangat e burrit, vërejmë edhe sa fuqi kishin burrat në atë kohë. Fjala e femrës nuk konsiderohej fare si option, sepse atëherë, e pak edhe sot, besohej se “femrat nuk dinë se çfarë flasin”. Nëse e krahasojmë me botën ku jetojmë ne tani, dallimi është i madh, mirëpo diskriminimi e përqeshja e femrës prapë vazhdon.

E përveç feminizmit dhe dëshirës së femrës për liri nga burri e familja, kemi edhe temën e dashurisë. Dija takon Shpendin, një djalë kosovar i cili në sytë e Dijes por edhe të lexuesve, ishte më ndryshe se të tjerët. E dashuruar marrëzisht pas tij, ajo bën çmos që të jetë me të, e edhe ky me Dijen. Vërejmë një lloj ndryshimi të qasjes ndaj gjinisë mashkullore nga Dija, kur ishte me Shpendin. Kjo për shkak se ai ishte i vetmi që e dëgjonte kur fliste, e nuk e shihte atë si një femër e cila nuk di gjë. Butësia e Dijes ndaj Shpendit na bën të kuptojmë se mirësia dhe kuptimi bëjnë ndryshim të madh. Sepse po të ishte çdo djalë vetëm pak më i kuptueshëm, besoj se çdo gjë do të ishte më ndryshe.

Sidoqoftë, dashuria e tyre nuk ishte mjaft që ata të kalonin jetën e tyre së bashku. Edhe pse bënë me qindra përpjekje si dhe planifikuan arratisje, gjë që duket absurde, por siç e dimë, dashuria është emocion i fortë, babai i Dijes i ndau. Ajo detyrohet të martohet me një burrë fisnik, por atij ia bën

shumë të qartë se dashuria e saj për Shpendin nuk do largohet kurrë. Fakti se ata dy nuk arritën të jetonin të lumtur është vetëm një anë tjetër e shkeljes së femrës, ku as jeta e lumtur me personin që dashuronte nuk ishte e mundur.

Dija në fund vdes nga tuberkulozi, plot mërzi që jeta e saj u jetua sipas dëshirës së burrave që e rrethonin, e jo si donte ajo. E kjo ishte shumë e dhimbshme se në fillim të librit Dija thotë “jeta ime, ndoshta për të tjerët nuk është e rëndësishme, po për mua po, sepse është e imja”.

Mirëpo edhe në momentet e fundit nuk dorëzohet. Kërkon që ditari i saj të botohet e t’ia hap sytë shoqërisë, për jetën e trishtë të femrës në shekullin 20. Ky libër jo vetëm që tregon se sa larg mund të shkojmë për dashurinë, por edhe tregon rëndësinë e femrës në shoqëri, rëndësinë e edukimit të femrës, si krijuese e njerëzimit dhe tregon se sa e vështirë është jeta e një femre që nuk kishte të drejtë të ndiqte dëshirat e saj, por u detyra të bëhej rob i familjes e rob i burrit.

Rea Sejdiu

“Dashuria e parë”, një portret psikologjik i novelës ruse

Që nga filltet e letërsisë e deri më sot, mendohet të jenë shkruar afro 160 milionë libra. Krahës numrit të madh të veprave, autorët e studiuesit e letërsisë ende mbesin të tërhequr nga letërsia ruse, specifiku i saj është ajo e shek. XVIII-XIX. Gjatë kësaj periudhe hasim edhe shkrimtarë të cilët deri më sot përmenden si autorë të mëdhenj të letërsisë botërore, këtu duke përfshirë edhe Ivan Turgeniev.

I dalluar për veprat e tij të shkurtra, Turgeniev shkroi më shumë se 20 novela e romane, në të cilat bën pjesë “Dashuria e parë”, vepër e botuar në vitin 1860, e cila cilësohet si mjaft autobiografike.

“Dashuria e parë”, me pak fjalë, është novelë që shtjellon dashurinë e parë dhe rininë, e në të njëjtën kohë “studion” kompleksitetin e këtyre dy koncepteve së bashku. Më konkretisht, në libër bëhet fjalë për Vladimir Petroviç, një aristokrat të moshuar, i cili rikujton dhe rrëfen dashurinë e tij të parë në moshën 16-vjeçare, me një vajzë të quajtur Zinaida Aleksandrovna.

Ndryshe nga shumë libra të tjerë, ngjarja të “Dashuria e Parë” zhvillohet në bazë të evoluimit të karakterit të personazheve. Vetë fakti se libri është i shkruar në vetën e parë, na e mundëson krijimin e një lidhjeje më të ngushtë me personazhin kryesor, e në të njëjtën kohë vëzhgimin e ngjarjeve të cilat po i ndodhin atij në një shkallë më të afërt.

Për t’i kuptuar më mirë librin dhe personazhet, normalisht që duhet shtjelluar edhe subjekti i tij.

Siç u përmend, ngjarja fillon me Vladimir Petroviç, një 16-vjeçar që kalon verën në një vilë brenda një fshati të Rusisë, ku papritur bie thellë në dashuri me një vajzë që takon aty, Zinaida Aleksandrovna, e cila në atë kohë ishte 21-vjeçare.

Vladimiri bën gjithçka për të marrë vëmendjen e Zinaidës, të cilën nuk e dashuron vetëm ai, por edhe shumë të tjerë, por nuk e arrin qëllimin. Arsyeja pse ai “dështon”, lidhet ngushtë me karakterin e vetë personazheve. Edhe Petroviçi edhe Zinaida janë personazhe të cilët gjatë veprës ndryshojnë shumë.

Në përgjithësi, Petroviçi është një personazh mjaft nostalgjik e melankolik në fillim, por me zhvillimin e ngjarjeve ngadalë evoluon dhe karakteri i tij. Në moshën 16-vjeçare vërehet se ai ishte i frustruar me mënyrën se si të tjerët e vlerësonin atë si fëmijë, e mendohej të bëjë çmos për të dëshmuar të kundërtën, edhe pse pjekuria e tij nuk mund të kundërshtohet.

Çfarë të lë përshtypje është dallimi në mes të Petroviçit dhe prindërve të tij. Përderisa ai vinte nga një familje aristokrate, të cilët vlerësonin shumë pozitën e tyre në shoqëri, deri në atë pikë ku bënë dallime tek të tjerët pikërisht për shkak të klasës së tyre shoqërore, Petroviçi nuk ishte fare i preokupuar me këtë temë.

Me zhvillimin e historisë mund të dallojmë edhe zhvillimin e karakterit të personazhit. Kur takojmë Petroviçin për herë të parë, ai është thjesht një 16-vjeçar, një fëmijë, i cili kishte rënë në dashuri e idealizonte rrethanat e tij, ndërsa në përfundim, shohim një personazh i cili ka përjetuar vështirësitë e jetës dhe dashurisë, e përmes reflektimit mbi të kaluarën, ka arritur të kuptojë kompleksitetin e dashurisë, jetës dhe vetë identitetit.

Në anën tjetër, Zinaida ka një karakter mjaft misterioz, enigmatik, por njëkohësisht të zgjuar dhe kreativ (në shumë raste, tregon interes në muzikë,

në letërsi, etj.). Edhe pse princeshë, ajo nuk i përket shtresës së lartë shoqërore, aristokracisë, pra janë një familje mjaft e varfër. Është shumë magjepsëse, por edhe artificiale e dinake, ku vazhdimisht përdor këto cilësi për të joshur ata përreth saj, duke marrë pikërisht çfarë i nevojitet nga ta. Përmes këtyre cilësive mund të përfundojmë se ajo paraqet një karakter kontravers, për shkak se përderisa paraqitet si zemërmirë, veprimet që i bën janë vazhdimisht e kundërta. Ajo pa ndërprerë shfrytëzon e lëndon të tjerët, për të përfituar vetë. Duhet cekur se Zinadia është një karakter shumë kompleks në anën emocionale, për shkak se krahas maskës që ajo mban veshur vazhdimisht, pra si një vajzë e sigurt e e fortë, në vepër vihen në pah disa momente ku ajo ka konflikte me vetveten dhe është mjaft e ndjeshme e e pasigurt.

Për t'u kthyer përsëri tek subjekti, shohim se me kalimin e kohës, Petroviçi vëren një ndryshim në karakterin e Zinaidës. Ajo sillet ndryshe, është vazhdimisht e heshtur në mendime, dhe konkludon se ajo kishte rënë në dashuri, por misteri ishte se me kë? Pas shumë përpjekjeve për të zgjidhur këtë enigmë, ai kupton se vajza me të cilën ishte dashuruar, në fakt ishte në dashuri me babanë e tij. Edhe pse i thyer emocionalisht, Petroviçi përballon inatin e zemërimit të tij, arrin ta shikojë në sy përsëri babanë e vet, e në një mënyrë pranon e përqafton sfidat e kaluara, por edhe ato të cilat do ta prisnin në të ardhmen.

Krahas subjektit të veprës, veçori e rëndësishme e kësaj vepre është edhe intertekstualiteti, pra komunikimi i librit me vepra dhe periudha të ndryshme të letërsisë. Përgjatë veprës, ka shumë momente në të cilat përmenden apo referencohen elemente të antikitetit, sidomos ato që kanë të bëjnë me antikitetin grek, e këto zakonisht shfaqen në debatet apo diskutimet në mes të personazheve të novelës.

Përmenden krijime të përcjella nga lyrat dhe poezia jambike (gjë që lidhet drejtpërdrejt me lirikën antike greke); në ngjarjen që imagjinon Zinadia ajo krijon një vend ku do të jetonin vetëm gratë (ngjashëm me ishullin Lesbos) e në të njëjtën kohë diskuton mbi tiparet e grave në antikitet. Biseda e citime bëhen edhe për autorë e filozofë të shquar të antikitetit, siç kemi Virgjin, Homerin, etj..

Në masë të madhe përdoren figurat letrare, ku ato dominuese janë metafora dhe krahasimi (sidomos gjatë pjesëve ku Petroviçi përshkruan bukurinë e Zinaidës – “*mbi leshrat e saj të buta dhe të verdha si floriri*”). Gjatë të gjithë librit, motivi kryesor i cili zhvillohet është ai i dashurisë dhe nevojës së njeriut për të, jo vetëm dashurisë romantike, por edhe asaj platonike, birmore, etj..

Mënyra se si autori trajton këtë motiv, pra me shkallë të ndryshme kompleksiteti, përcjell edhe mesazhin që vetë libri mundohet të bartë, se edhe dashuria nuk është aq e thjeshtë, por ka sfera të llojllojshme në kuadër të saj.

Vepra në të njëjtën kohë hedh dritë mbi mënyrën se si dashuria ndryshon dhe zhvillohet, prej një “dashurie fëmijërore”, në një më të pjekur, por edhe se si vetë njeriu, në faza të ndryshme të jetës së tij (më saktësisht, faza të ndryshme të pjekurisë psikike), percepton dashurinë në mënyrë jo të njëjtë.

Lurni Ejupi

Mbi të huajin

Në shikim të parë, komploti i këtij libri duket se përfshin një sërë ngjarjesh të rastësishme në jetën e protagonistit, Merso. Megjithatë, ngjarjet e novelës sugjerojnë një kuptim të errët: në një univers që është irracional dhe indiferent ndaj vuajtjeve dhe përvojave njerëzore, njerëzit luftojnë dëshpërimisht për të shpjeguar përvojën në një mënyrë racionale dhe shpesh dështojnë. Ndonjëherë, ata braktisin përpjekjet për ta kuptuar atë krejtësisht. Merso mishëron këtë përgjigje ndaj një ekzistence absurde. Ai është indiferent dhe shumë i ftohtë ndaj ngjarjeve kryesore në jetën e tij dhe supozon se nuk ka kontroll mbi to.

Gjatë gjithë ngjarjes, Kamy përdor perspektivën në vetën e parë të Mersos për të zbuluar mungesën e lidhjes emocionale të personazhit me njerëzit dhe marrëdhëniet. Ai është, siç e ka emrin edhe titulli i librit, gjithmonë një i huaj. Për shembull, në fillim të veprës, Merso ndalet në vdekjen dhe funeralin e nënës së tij, megjithatë ai është i shkëputur. Ai mendon vetëm për ditën kur i vdiq nëna, si e lejoi shefi i tij të merrte dy ditë pushim për varrimin dhe motin. Madje, më vonë në vepër, atij nuk i kujtohet as dita e saktë se kur kishte vdekur nëna e tij. Këto e mbështetin edhe më shumë faktin se Merso është plotësisht i shkëputur nga shoqëria, madje edhe nga vetë nëna e tij.

Në ngjarjen kryesore të novelës, Merso gjen një shoqërues te fqinji i tij Rajmond, i cili është shumë i ngjashëm me Merson. Aty ku Merso është indiferent ndaj moralit, Rajmondi është po aq imoral, siç duket në abuzimin e tij me të dashurën e tij. Ai i kërkon Mersos t'i shkruajë një letër të dashurës

së tij si hakmarrje, me të cilën Merso është dakord. Çdo përpjekje për të shpjeguar reagimet e tij në mënyrë racionale do të dështojë, ku amoraliteti i tij është simbol i idesë së Kamy-së se ekzistenca njerëzore është absurde.

Ndërsa ngjarjet e veprës fillojnë të shpalosen, Merso vazhdon të jetë një vëzhgues i shkëputur, duke vërtetuar njerëzit dhe gjërat që ndodhin rreth tij pa gjykuar. Duke përdorur vëzhgimin si motiv, Kamy thekson kërkimin njerëzor për kuptimin në një univers që nuk ofron aspak kuptim, përveç atij të ekzistencës fizike. Marrëdhënia e Mersos me Marien përqendrohet në të prekshmen, ku pothuajse nuk përmenden ndjenjat dhe emocionet.

Me rritjen e nxehtësisë, rritet edhe tensioni në vepër, duke u afruar drejt kulmit të saj, vrasjes së pakuptimtë të arabit. Kamy përdor një gjuhë figurative për të përshkruar vapën e madhe në plazh, pasi Merso e gjen veten nën dritën verbuese që bie nga qielli. Përgjigjja e tij, një zgjedhje nëse do të qëndrojë në plazh apo do të largohet, tregon ndjenjën e tij se ai nuk ka kontroll. Çdo veprim nga ana e tij, për sa i takon atij, do të ishte i pakuptimtë. Në këtë pjesë, përsëri, Kamy thekson pakuptimësinë e jetës njerëzore.

Në kulmin e ngjarjes, kur Merso është duke qëndruar së bashku me Rajmondin në plazh, ata e shohin arabin, i cili u paraqit më heret në vepër si një njeri që kishte mosmarrëveshje me Rajmondin. I verbuar nga drita dhe duke luftuar me vapën, Merso i afrohet arabit dhe e qëllon atë pesë herë. Nuk ka asnjë shpjegim racional për këtë vrasje. Ne si lexues mund të spekulojmë se pse ai vepron ashtu siç bënte. Ndoshta është thjesht moti ose miqësia e tij me Rajmondin, por kjo do të impononte një shpjegim të arsyetuar dhe racional për veprimet e Mersos. Në vend të kësaj, ato veprime janë po aq absurde dhe të palogjikshme sa ndodh të jetë ekzistenca, sipas Kamy-së.

Pas kësaj ngjarjeje, personazhet e tjerë përpiqen të kuptojnë veprimet e Mersos, por nuk mundin. Përpjekjet për të shpjeguar dhe racionalizuar sjelljen e tij janë të pamundura, pasi ato ishin absurde dhe të palogjikshme. Përpjekja e dështuar e gjyqtarit për të sjellë Merson në sistemin e tij të besimit, një sistem në të cilin Zoti përcakton rendin në univers, e shtyn atë ta quajë Merson “Zotëri Antikrisht”. Prokurori tregon mungesën e pikëllimit të Mersos në funeralin e nënës së tij si një shenjë e karakterit të tij pa shpirt, sikur kjo mund të shpjegojë vrasjen. Më në fund, në përfundim të gjyqit, Merso dënohet me dënim me vdekje.

Merso, ndërsa vepra arrin përfundimin e saj, pajtohet me vdekjen e tij të afërt. Duke refuzuar të mbajë shpresën për të anuluar dënimin me vdekje, ai si pasojë pranon pashmangshmërinë e vdekjes, qoftë nëpërmjet ekzekutimit apo shkaqeve natyrore. Ai nuk ndjen keqardhje sepse ai është imoral, duke e bërë të kotë gjyqin dhe dënimin. Nëpërmjet Mersos, Kamy pretendon se të perceptosh botën me ndershmëri, të pranosh idenë se ajo nuk ka rregull dhe arsye, është e vetmja mënyrë për të qenë i lumtur dhe i lirë.

Magjia e fjalës

Art Gashi

Mësues apo nxënës?

Mësues apo nxënës? Të dy këta terma janë shumë të rëndësishëm në procesin e arsimit. Mësuesi ndihmon nxënësin t'i zhvillojë aftësitë e tij dhe të mësojë. Mirëpo, unë mendoj se përveç kësaj, mësuesi bën shumë më shumë. Një nga gjërat që mësuesi ndihmon nxënësit është të jenë vetvetja, apo thënë ndryshe versioni më i mirë që një nxënës mund të jetë jo vetëm brenda shkollës, por edhe jashtë saj.

Marrëdhënia ndërmjet nxënësit dhe mësuesit duhet të jetë reciproke dhe të bazohet në respekt. Midis tjerash mendoj se detyrë e mësuesit duhet të jetë që ai të arrijë ta krijojë një ambient të sigurt, inkurajues, dhe jo argëtues për nxënësit e tij, që të gjithë të ndihen të lirë të shprehin mendimin e tyre. Nga ana tjetër, detyrë e nxënësit domosdoshmërisht duhet të jetë angazhimi dhe inkuadrimi në orët mësimore, me qëllim që edhe nxënësi edhe mësuesi të arrijë qëllimin e tij.

Dora Sylejmani

Kosova në sytë e mi

-Eseja fituese për klasat VI dhe VII në konkursin për nder të Pavarësisë së Kosovës

Kosova është një vend i ri. Edhe pse e vogël, vendlindja ime gjithmonë ka pasur dhe do të ketë vend të veçantë në zemrën time. Fusha të gjelbra, ndërtesa të larta, tjegulla të kuqe... Çdo tullë e shtëpisë ka një kujtim, një histori. Kosova ka një të kaluar të dhimbshme. E, pa marrë parasysh këtë, Kosovën e rindërtuam me duart tona. E rindërtuam çdo shtëpi, çdo kullë, çdo rrugë... Por kujtimet nuk harrohen.

Nganjëherë, kur kaloj nëpër qytet, akoma më duket se njerëzit e kanë njëfarë brengje brenda. Ndoshta s'mund ta përballojnë se sa shpejt kaluan vitet. Ndoshta s'mund ta besojnë se kanë kaluar plot 16 vjet, se mbi çdo rrënojë është ndërtuar një shtëpi e re. E prapë, ata buzëqeshin e nuk lejojnë të kaluarën t'i dëshpërojë.

Ndoshta në kujtime ruajnë akoma pikëllimin, por rrugët e ndriçuara të qytetit ecin me ngazëllim. Në sytë e mi Kosova ka një të kaluar të dhimbshme, por të tashme të lumtur e shumëngjyrëshe. Çdo kund çelin lulet, cicërojnë zogjtë e pemët janë me erë bliri.

Në vendlindjen time ndihem më mirë se çdo kund tjetër. Edhe po të kisha mundësinë të shkoja në çdo vend të botës, prapë do të kthehesha në Kosovë.

Erjon Lajçi

Ndjekja e fluturave:

Një perspektivë adoleshente mbi lumturinë

Në jetën tonë që është një rrugëtim i paparashikueshëm, lumturia fluturon si një flutur e bukur, e brishtë dhe magjepsëse, dhe shpeshherë e pakapshme. Si adoleshent, unë tash kam kuptuar se lumturia ka një ngjashmëri të madhe me këto krijesa të mrekullueshme. Ashtu sikurse ndjekja e fluturave nëpër një livadh, ndjekja e lumturisë është një rrugëtim i mbushur me ngritje dhe ulje emocionale në formë gëzimesh dhe hidhërimesh në jetën tonë.

Lumturia si edhe fluturat, është shpesh e pakapshme. Lumturia njësoj sikurse fluturat, fluturojnë larg, pikërisht kur mendojmë se i kemi kapur në pëllëmbë të dorës, duke na lënë të dëshpëruar.

Si adoleshent, kam përjetuar momente gëzimi që zhduken sa hap e mbyll sytë si emocioni i një arritjeje të shumëpritur ose kënaqësia e një aventure të paharrueshme. Këto momente kalimtare të lumturisë pasqyrojnë natyrën kalimtare të pranisë së një fluturë, duke më mësuar të ruaj lumturinë në formën e saj kalimtare dhe të përqafoj çdo moment të saj me mirënjohje.

Në anën tjetër, njësoj si krahët delikatë të një fluturë, lumturia është e brishtë dhe lehtësisht e prishur. Si adoleshent, kam ndier peshën e stresit dhe dhimbjen e vetmisë, secila duke kërcënuar të thyejë krahët e fluturës së lumturisë. Megjithatë, ashtu si një flutur mund të përballet me një stuhi duke kërkuar strehim në një lule, unë kam mësuar të ruaj lumturinë time mes sfidave të jetës - duke gjetur ngushëllim në miqësi dhe familje.

Pavarësisht natyrës së tyre të pakapshme dhe të brishtë, si lumturia, ashtu edhe fluturat, kanë një karakteristikë të përbashkët që frymëzon shpresë. Ashtu si fluturat dalin nga errësira e fshikëzave të tyre për të fluturuar në qiell, lumturia ka fuqinë të na ngrejë nga thellësitë e dëshpërimit dhe të na shtyjë drejt horizonteve më të ndritshme. Si adoleshent, kam zbuluar vullnetin e shpirtit njerëzor në momentet e fatkeqësisë, si gjetja e forcës në dobësi, guximi në pasiguri dhe bukuria në papërsosmëri.

Si përfundim, metafora e lumturisë si një flutur përputhet pothuajse plotësisht me përvojën e adoleshencës, duke përmbledhur emocionet, brishtësinë dhe qëndrueshmërinë e natyrshme në kërkimin tonë të gëzimit. Ashtu si një flutur që kërcen mbi fllad, lumturia na tërheq që ta ndjekim me zemër të hapur dhe duar të shtrira.

Eva Ibrahimaj

Një natë me shi

Nata kishte filluar si çdo natë tjetër, por pak dija unë se së shpejti situata do të kthehej në një ëndërr të keqe. Zhurmët e errëta të frymës paralajmëronin një stuhi të ardhshme. Kur shikova jashtë dritares sime, qetësia para stuhisë ishte shqetësuese. Ajri ishte dendur me tension, sikur vetë natyra mbante frymën në pritje. Një ndjenjë frike dhe një dridhje më kaloi nëpër trup. Erërat e para ishin vetëm një frymë e lehtë, të cilat shpejt eskaluan në murmurima të tmerrshme. Bota jashtë u kaplua nga terri, pasi ra rrjeti i energjisë nga stuhia. U mbajta fort për dritën e dorës sime, meqë ishte shpresa ime e vetme në këtë errësirë. Fiks në kohën e duhur, vetëtimja goditi me një zhurmë tronditëse, duke shkundur themelin e shtëpisë sime. Ishte sikur vetë zotat e qiellit ishin përfshirë në një betejë, duke zbrazur rrufetë si armët e tyre.

Nata shtrihej pa fund, ndërsa stuhia nuk tregonte asnjë mëshirë. Me çdo lëvizje të erës, dëgjoja se si shtëpia klithte në kundërshtim. Çdo zhurmë e shtëpisë ndihej si një prani misterioze që fshihej në hije. Linjat e komunikimit u ndërprejnë, duke më lënë mua të izoluar.

Por, mbi të gjitha, ende mbahesha për shpresën se drita e parë e agimit do të shënonte fundin e kësaj nate të frikshme.

Hessa Safqi

Shije ku loti gurin e shpon

Në të ftohtin e acartë vetëm një vatër ngroh zemrat e popullit tonë - shpresa që një ditë do të kemi lirinë dhe pavarësinë që po kërkojmë gjithë jetën. Jo, nuk po flas për pavarësi e liri në letra, por për komplet kuptimin e fjalës liri, pa shqetësime dhe pa brengën që një ditë do të pushtohemi përsëri.

Pas sa e sa luftërave, gjakut të derdhur, vrasjeve të luftëtarëve tanë, mua më thyen zemrën fakti që edhe në ditët e sotme në trojet tona ende japin jetën për atdhe. Ju duket juve kjo liri e plotë pas sa patriotëve që dhanë jetën me tërë familjen e tyre? Pas sa djemve të rinj që u dërguan në luftë dhe nuk u dëgjua më kurrë nga ta? Pas sa nënave që derdhën lot me aq dhembje sa gurin e shponin, ende populli ynë duhet të përjetojë dhembjen e njëjtë; diçka që mua nuk më duket aspak e drejtë.

Lina Shabani

Dua bekimin tënd

Kërkoj bekimin tënd ashtu sikur dikush do të kërkonte dritën në errësirën e plotë. Dua të shoh sytë e tu të mbushur me krenari kur më shikon, të jem ajo që banon në zemrën tënde. Dëshiroj bekimin tënd, sepse nuk mund të jetoj e lumtur pa të. Pa e ditur se të kam bërë krenar, se sakrificat tua nuk ishin për asgjë, se jam bërë ajo që ke shpresuar ti nga momenti që më ke dëgjuar zërin. Zemra ime e drejtuar në rrugën e duhur nga dora jote, shpirti im i vendosur në qëllimet e mia, vetëm për të parë sytë e ty duke ndriçuar, për të parë shpatullat e tua drejt dhe mjekrën lart, ndërsa ecën pranë meje.

Nuk dëshiroj asgjë tjetër veçse të kem bekimin tënd në çdo hap të rrugës. Ta kem me vete teksa kaloj pengesat më të vështira, teksta qesh lirisht e ta kem me vete edhe kur ti nuk je më pranë meje, për të ma dhënë. Nga mirësia jote, do të jem gjithmonë në borxh.

Dua bekimin tënd për personin që jam dhe do të bëhem. E qeshura jote bën që yjet vezullues të fshihen me turp pas hënës. Duart tua të krijuara me delikatesë e kujdes, duke më nxjerrë nga errësira e pafund. Nëse do të mund të mbushja një shishe qelqi me zërin tënd, e ta mbaja ne xhep përgjithmonë, do ta bëja. Nëse do të mund ta ndalja kohën qoftë edhe për një moment të vetëm që të kem më shumë kohë me ty, do ta bëja. Në dashurinë tënde gjej përmbushje. Kërkoj bekimin tënd, sepse zemra ime është e rënduar nga dashuria, e koka ime e rënduar nga admirimi, sepse nuk ka njeri që vlerësoj më shumë se TY.

Tiara Mustafa

Ata dy sy të helmuar

Si një dhelpër dinake, ma merr fjalën kur dua të flas. Si një zjarr në mes të natës, i fut të gjithë në ankth. Si të ketë moshën pesëvjeçare, vepron me eufori. Mua më mbetet vetëm të zmbresem, se ndonjëherë as uji zjarrin s'mund ta fikë.

Unë dhe ajo, kemi të njëjtën dorë. Unë dhe ajo, kemi të njëjtit sy. Unë dhe ajo kemi të njëjtin zë, por buzët nuk lëvizin njëjtë. Ajo flet për luftëra, unë flas për zogj të paqes. Ajo flet për diellin e hënën, kur unë flas për detin e malin.

E kur dikush na e zgjat dorën, triumfon gjithmonë ajo për ta kapur. Ajo kurrë nuk lodhet, mua prapa duke më shtyrë. E unë vrojtoj me kujdes mburrjet e saj të pafunda. Pyes veten nganjëherë pse kontrollin s'e marr unë. Shpatën dhe unë e kam ta vë atë në fund. Vlera ime ku qëndron, kur fjalët e mia nuk dëgjohen?

E kur e vetme dal në fushëbetejë me gjak mbulohem. Asaj dorën dua t'ia zgjas, por e di se nuk mund të bashkëjetojmë. Atëherë kur bora verën e takon do të flasim në të njëjtin ton. Po thërras që të dëgjohem unë e jo ajo. Po thërras që të gjykohej unë e jo ajo!

Vesa Halimi

Kosova në sytë e mi

-Eseja fituese për klasat X, XI dhe XII në konkursin për nder të Pavarësisë së Kosovës

Nuk mund të them se sytë e mi kanë parë shumë, por aq sa më kanë parë më janë kënaqur, pafundësisht. Vend mjaft i vogël, por një thesar me monedha aq të lashta të cilat vetëm vazhdojnë të shndrisin e të na e ndriçojnë qiellin tonë. Çdo gjë për këtë vend më jep nostalgji, një ndjenjë krenarie të papërshkrueshme.

Në sytë e mi duket si një shteg i gjerë me lule aq të bukura sa të të mbushen edhe rrobat me aromën e tyre aq të mirë; lule aq të bukura që më nxisin të vazhdoj të ec përgjatë atij shtegu të gjerë; lule aq të bukura dhe me një kuptim të madh. Na ishte një kohë kur ato lule digjeshin dalëngadalë, një kohë kur petalet e atyre luleve këputeshin pa pikë mëshire nga armiku. Nuk mbeti asgjë, asnjë lule, asnjë aromë, as edhe një petale e vetme. Nuk mbeti as shtegu i gjerë në të cilin qenë rrënjosur lulet që me aq sakrificë i mbollëm. Ai shteg u mbush me lotët e çdo nëne, çdo gjysheje, çdo babai e çdo fëmije. Ai shteg u mbush me gjakun e çdo ushtari të ndjerë, e u bë si një liqen i madh, ngjyra e të cilit ishte fundosur në të kuqe.

Kjo mërzi nuk zgjati përgjithmonë. Kjo mërzi u kthye në një fuqi aq të madhe, sa do të mund ta rrëzonte edhe një mal, dhe po kjo fuqi e jona me pak mbështetje dhe kurajo rrëzoi dhe theu malin e akullit, dhe shkëmbinjtë dhe akulli i tij morën me vete çdo armik që na e shkatërroi shtegun e bukur me lule.

Në sytë e mi ky shteg tashmë është rindërtuar e çdo luleje i është rimbjellë e kjo vetëm falë kurajos, por më së shumti falë besimit tonë në këtë vend të çmuar. Në sytë e mi çdo lule e mbjellë në këtë shteg po duket më e bukur se kurrë ndonjëherë, në shtegun tonë çdo shpirt i ushtarëve tani u rikthye në flutura shumëngjyrëshe. Në sytë e mi, e shoh historinë tonë, dhe me këta sy çdo ditë e më shumë lumturohem.

Rrëfimetarët e vegjël

Vera Xhyliqi

Erisa

Na ishte njëherë një mbret dhe një princeshë e quajtur Erisa. Mbretëresha nuk jetonte më. Pas një sëmundjeje të gjatë ajo kishte vdekur. Erisa mërzitej shumë për nënën e saj, dhe ajo dëshironte të bëhej heroina më e mirë e pallatit madhështor. Babai i saj nuk e lejonte ta bënte këtë gjë, sepse ajo ishte e vogël. Erisa i lutej çdo ditë babait të saj që të bëhej heroinë, por ai i thoshte: “Jo!”.

Erisa mendoi një ide dhe tha me vete: “ Ah, sikur t’ia fsheh babait e të bëhem heroinë dhe t’i bëj rrobat si të heroit. Kjo gjë do ta mërzisë mbretin kur ta marrë vesh. Kështu, Erisa filloi planin e saj. Ajo ushtronte shumë për lëvizjet e heroit. Atë ditë i erdhi rrobaqepësi dhe po ia qepte rrobat si të heroit. Një shërbëtore e pa rrobaqepësin me Erisën dhe shkoi te mbreti. Mbreti u mërzit, dhe e thirri Erisën. Kur mbreti e pyeti Erisën. Erisa mbeti pa zë.

Një ditë ndodhi një tërmet dhe Erisa shkoi te dhoma që t’i vishte rrobat si të heroit. Menjëherë iu tha të gjithëve të largoheshin. Kur përfundoi gjithçka, Erisa i tha babait: “Babi, më fal!”

Mbreti e pranoi faljen. E kuptoi që edhe ai edhe Erisa bënë gabim. Dhe të gjithë familja jetuan të lumtur përgjithmonë.

Onida Gashi

Anë fytyrëhëna

Fytyra e shndritshme dhe bukuria që ajo jep mund të krahasohet lehtësisht me hënën. Stili dhe bukuria që ajo ka, kur ajo kalon në rrugët e qyteteve natën, ato shndrisin nga drita e saj. Qetësia dhe natyra e saj i bën të tjerët të ndihen të qetë dhe të kuptuar sikur të dilje dhe të shikoje prezencën e hënës në ato natë të vetmuara. Ajo nuk është e njëjtë çdo ditë, ajo tregon anët e saj të bukura dhe veçantinë që ajo ka sikur hëna ka fazat e saj...

Tingëllimë

Ada

Valsi i shkreteërës

1.

Në rrugët e mia, në muzikën e rrahjeve,
Koha shkon, lëkundjet, shtrihen e bien.

Dikush pranë meje, një yll në qiell të errët,
Dritë në heshtje, dashuria e pasurisë më shteret.

Por çdo dritë ka një hije, çdo kënaqësi një lodhje,
Në rrugën e kërkimit tonë, në gëzimin tonë, në lindjen tonë.

Tradhtia përkëdhel, në shpirtin e pafaj,
Dhe bukuria, në gëzimin e shkurtër, shkërmoqet si një shkëmb.

2.

Në rrymën e hënës, valët kërcejnë lirshëm,
Ndërsa yjet ulen në qiellin e errët,
Një melodi e fshehtë zhurmëron nën hijen e natës,
Dhe ëndrrat zbresin si yje që bien nëpër qiell.

Në çdo vijë të dritës, ndiej praninë tënde,

Fytyra jote, si një tablo e lashtë,
Dallgët e qetësisë më shtyjnë drejt teje,
Si një anije që zbret në oqeanin e kohës.

Koha ecën, si një rrugë e humbur në mjegull,
Dhe unë ec nëpër të, duke kërkuar shkëlqimin tënd,
Çdo hap i ndërmarrë, një rrëfim i rishkruar,
Në faqet e ashtuquajtura të fatit tonë të pazgjidhur.

Në kthesën e muzgut, një dritë lëshohet,
Ngroh zemrën time si dielli në pranverë,
Dhe unë vazhdoj udhën, pa e ditur përfundimin,
Sepse çdo hap në këtë udhë, është një tjetër fillim.

Poezia e lirisë, shkruhet në zemrën time,
Ku fjalët janë si fluturime të lehta,
Dhe në këtë valë të ndjenjave të pafund,
Unë zbres në detin e shkëlqimit tënd, për të qëndruar.

Në fund, çfarëdo lloji, ajo është poezia,
E pashkruar, e pashpjegueshme, por gjithmonë e bukur,
Sepse në çdo fjalë, ka një univers tjetër,
Ku shpirti im ecën lirshëm, në kërkim të të pashpjegueshmes së bukur.

Diell Vokrri

Marsi im

Unë e dua shumë
Po ashtu edhe ai më do
Përveç në shkollë
E marr me vete kudo

Të flasë ai ende nuk di
Por mua më kupton
Sa herë e përqafoj
Buzëqeshje të ëmbla më dhuron

E quajnë Mars
Por nuk është planet
Është vëllai im i vogël
Që universit tim i përket

Hana Pacolli

Stina Zagragja

Lëndët mësimore

Në matematikë mësojmë shumëzimin

Në gjuhë shqipe praktikojmë leximin

Muzika me plot melodi

Njeriu dhe natyra në biologji

Në teknologji ne eksplorojmë

Të ardhmen tonë ta ndriçojmë

Zilja bie për pushim

Shkencën e mësojmë me gëzim

Historinë e rikujtojmë

Të kaluarën të mos e harrojmë

Siç na mëson dhe gjeografia

Qytetet, shtetet... gjithë mrekullia

Në edukatë fizikë ne vrapojmë

Luajmë, qeshim e ushtrojmë

Jetën tonë e zbukurojmë

Me gjithë këto lëndë ne përparojmë.

Heron Mahmutaj

Libri

Libri stresin ta qetëson
Në të njëjtën kohë mendjen ta pasuron
Me librin kohë të mirë kalon
Gjithmonë të duket sikur të përqafton

Kur dikush merr një libër dhe e lexon
Gjëra të reja përfytyron
Libra argëtues apo shkencorë
Mbi kokë ata të vënë një kurorë

Kur një libër të ri e blen
Një botë të re e gjen
Pra unë ju inkurajoj të lexoni
E mendjen shumë ta pasuroni!

Nina Agani

Pranvera

Lulet çelin në çdo vend
Mbushen fushat rend mbi rend
Dhe në çdo cep bilbila e dallëndyshe
Çmallin këngën fluturimthi mbi fusha të ndryshme

Trëndafilat, violetat, luledielli e tulipanë,
Bëjnë hije të vogla mbi bar,
Sikurse shatërvanë.

Fëmijët e kënaqur dalin t'lozin në park,
Gjelbërim ka çdo kund, rreth e për qark,
Fluturat e bukura mbi lule vallëzojnë
Insektet e shtazët stinën e gjallërojnë.

Riga Mehmeti

Është mars

Është mars dhe jam e lodhur nga mungesa jote
Këtë kohë vitin e kaluar ishim më afër se kurrë.

Çfarë ndodhi me ne?

Ndoshta tashmë ke harruar çdo gjë,
por është gjithçka për të cilën unë mendoj...

A jam kaq e lehtë për t'u harruar?

Të të duash ty është të zhytesh çdo ditë,
e t'i thuash vetes "vazhdo noto" sepse ndoshta ia vlen.

Edhe pse nuk të njoh më,
do të të dua përgjithmonë për personin që ishe pranverën e kaluar.

Më mungon,
e e vetmja rehati që kam është të di që flemë nën të njëjtën hënë!

Por, ti nuk jë më pranë
jo më pranë, dhe unë ende e shoh gropëzën tënde
në faqen e djathtë e sytë e tu kur më doje,
jo përreth, por unë ende dëgjoj zërin tënd dhe ndjej
prezencën tënde;

jo më afër e unë jam vetëm e mbushur me kujtime
e premtime të cilat nuk i mbajtëm.

Është mars, muaji ynë,
dhe jam e lodhur nga mungesa jote.

Rita Komoni

Ndriçime përrallore

Kur e bukura troket
Zemra jonë asaj i përket
Ah, sa e bukur është natyra me atë bukuri
Ku ndjenja e shpirti gjen rehati.

Peizazh vezullues, plot me hijeshi,
Është thellësi e universit
Që ruan dritën në errësirë.

Gëzimi shpirtëror, në vrullin rinor
Të bukurën dhe ndjenjën
E ngrit në një kuptim hyjnor.

Ah, dashuri! Ndjenjë e jetuar që në fëmijëri
I jep dritë njerëzimit
Deri në pafundësi!

Roi Lekaj

Vallja e jetës

Erdhi pranvera, gjelbërimi duke u shpalosur,
E gjithë natyra ndër rrezet e diellit e fundosur,
Tani zogjtë fluturojnë në këtë qiell të kaltër, plot me hare
Tani cicërimat e tyre këndojnë një këngë të re

Stinë e re, plot me natyrë e bukuri,
Në shpirtin tonë sjell shpresë e lumturi
Kudo që sodis në natyrë,
Sytë e mi pasurohen me ngjyrë
Kudo që shëtis në natyrë,
Sytë e mi shohin një pikturë të përkryer.

*Regjistri letrar i shkollës
“Mileniumi i Tretë”*

Qershor 2024